

Kamp mellem væselhale og frøavl

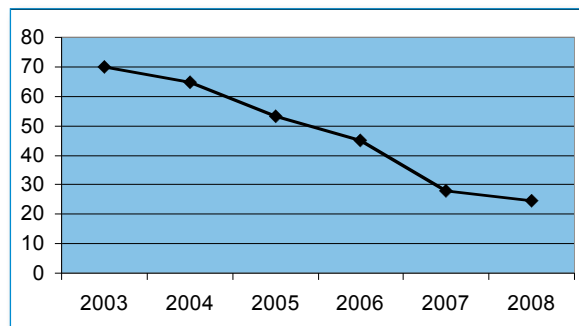

Af Stig Oddershede
Avlschef
DLF-TRIFOLIUM A/S

I DLF-TRIFOLIUMs ProduktionsDATA, hvor vi følger udviklingen af ukrudtsarter, kan vi se, at både forekomst og indhold af væselhale i rødsvingel er steget markant gennem de senere år. Som figur 1 viser, var syv ud af ti frøpartier fri for væselhale i 2003. Herefter konstateres væselhalen desværre i flere og flere frøpartier, og i seneste høstår i 2008 var kun et ud af fire rødsvingelpartier fri for væselhale i analysen.

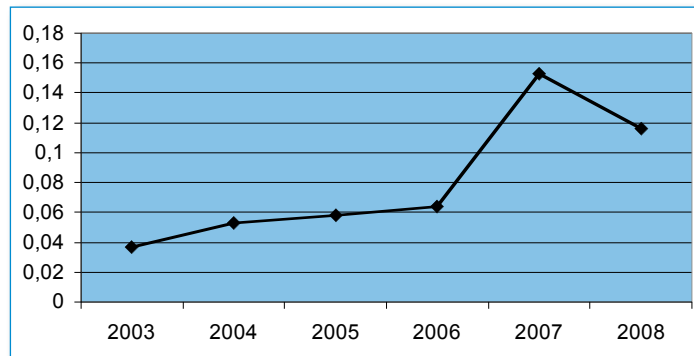
Ser vi på, hvor meget væselhale, der er tilbage i rødsvingel renvaren efter rensning, viser figur 2, at det gennemsnitlige indhold er tredoblet fra 2003 til 2008.

Figur 1
Rødsvingelpartier fri for væselhale, pct.

Kilde: DLF-TRIFOLIUMs ProduktionsDATA 2003-2008

Figur 2
Gennemsnitlige indhold af væselhale i alle rødsvingel partier, pct.

Kilde: DLF-TRIFOLIUMs ProduktionsDATA 2003-2008

Væselhale er blevet hvermandseje, og vi ser det i stort set alle afgrøder – især i rødsvingel og stivbladet svingel, hvor normale ukrudtsmidler ikke længere er nok. Nu, hvor der ikke er mangel på frø til høst 2010, bør man overveje at skille sig af med en frømark kraftigt inficeret med væselhale

Det er en alarmerende udvikling, som viser, at væselhalen er kommet for at blive. Det er en ukrudtsart, som vi skal tage meget alvorligt.

Basisfrøet

Der er officielle normer for, hvor rent basisfrø skal være. Ifølge Plantedirektoratets bekendtgørelse om markfrø må der være op til 0,3 pct. ukrudt, men højst 20 frø af en enkelt art.

Hos DLF-TRIFOLIUM kører vi med en langt højere standard. Vi har således for længst indført multolerance for væselhale i det basisfrø, vi udleverer. På den måde har vores avlere garanti for, at det såede basisfrø har en frøanalyse på 30 gram, svarende til 25.000 frø, som er fri for væselhale.

Derudover laver vi specielle inspektioner af vores basisfrøarealer med henblik på at udvælge helt rene arealer, så vi kan få størst mulig sikkerhed for, at væselhale ikke spredes af den kanal.

Begræns spredningen til nye marker

Frø af væselhale har meget nemt ved at hænge fast i maskiner, mennesker og dyr. Det ved vist enhver, som har forsøgt at pille væselhalefrø ud at et par strømper om aftenen.

Mejetærskere og halmpressere er store syndere, når det gælder spredning af frø fra mark til mark. Vi ser ofte, at væselhalen starter med at indfinde sig i forpløjningen eller i striber i kanten af marken. Herefter

Når væselhalen er gennemskredet, er den nem at kende fra svingel

går det stærkt med at få ført frøene rundt i resten af marken med mejetærsker og halmpresser.

Hvis man skal høste en inficeret mark, så høst den til sidst. Og husk at blæse maskinerne rene før de forlader en inficeret mark. Det tager lidt ekstra tid, men frøspredningen begrænses.

Brug plov og vårsæd

Har man en mark, hvor væselhalen har indfundet sig, kan man komme langt med at tænke strategisk i forhold til sædskiftet og udnytte to af væselhalens biologiske karakterer:

- Væselhalen spirer velvilligt om efteråret, men fremspiringen er meget mere sparsom om foråret. Frøene spirer kun fra de øverste jordlag
- Væselhale holder ikke spireevnen særlig godt nede i jorden.

Forsøg på Forskningscenter Flakkebjerg har påvist, at hvede efter hvede i et pløjefrit dyrkningssystem er den sikreste måde at få skabt sig et væselhaleproblem på.

Start derfor med en grundig pløjning så sent om efteråret, at væselhalens spildfrø er spiret frem. De frø, som ikke er spiret, vil gå en trang tid i møde i bunden af plovsuren og efterhånden miste spireevnen.

I den efterfølgende vårafgrøde vil der derfor være ganske lille fremspiring af væselhale. En god vårbyg eller tilsva-

Vasselhale kan udnytte den plads, som frøafgrøden ikke fylder ud

rende afgrøde vil konkurrere voldsomt mod de nye vasselhaleplanter, som ikke vil sætte frø om sommeren. Afgrøder sået om foråret i mindst to år i træk er vasselhalens fjende nummer et.

Vasselhale i råvaren

En lempelig tærskning, hvor stakken ikke slås af vasselhalen, gør det nemmere at udnytte det forhold, at de fleste vasselhalefrø er længere end rødsvingel og stivbladet svingel. Derfor kan vi på rensemaskinerne sortere en stor del af vasselhalefrøene fra. Ifølge certificeringsreglerne må indholdet af vasselhale maksimalt udgøre en pct. af renvaren.

På mejetærskeren vil luften bære en stor del af vasselhalefrøene ud over soldet og ned på jorden. Hvis man vælger at tærsk med mindre luft end ved "normal" tærskning, vil der spildes mindre vasselhale i marken. Til gengæld må man så acceptere en større frarensning på frøfirmaet.

Det er umuligt at undgå, at det koster godt frø at rense vasselhale fra stivbladet eller rødsvingel. I nogle tilfælde er tabet af godt frø måske kun nogle få pct., men er kulturfrøene små og slanke, kan de være så tætte på vasselhalefrøene i størrelse, at tabet af gode frø er væsentligt større.

Jo større indhold af vasselhale i marken, desto større er risikoen for, at man skal rense "tæt" på for at bringe vasselhaleindholdet ned på et acceptabelt niveau.

Kemisk bekæmpelse

Vasselhale er desværre ret hårdfør overfor græsmidlerne. Det har den konsekvens, at jo bedre resten af ukrudtet bliver bekæmpet, desto bedre plads får vasselhalen i marken.

Det var derfor dårligt nyt, da det for nyligt blev forbudt at anvende Kerb i vinterraps. Det var ellers et af de sikre græsukrudtsmidler mod vasselhale.

I mellemafgrøderne har Boxer og Stomp anvendt i fremspiringsfasen effekt mod vasselhale. Det eneste herbicid, der har effekt efter fremspiring, er Atlantis anvendt på to- til trebladsstadiet.

En dårlig etablering af udlægget i forpløjningen skaber plads til vasselhale

I frømarken efter høst har vi blandede erfaringer med kemisk bekæmpelse. Forsøg på DJF viser, at en splitsprøjtning med Stomp er det bedste bud på at reducere vasselhalebestanden. For at få effekt er det afgørende, at der er god jordfugtighed og, at første behandling sker, netop som vasselhale spirer frem og har første blad.

Der anvendes 2 l Stomp pr. ha, og der følges op med samme behandling to til

tre uger senere. Første behandling skal normalt udføres i august afhængigt af, hvornår fremspiringen af spildfrø starter.

Stomp løsningen er dog utilstrækkelig, hvis der mangler jordfugtighed, eller timingen er skæv.

I inficerede marker er behovet for Stomp påkrævet langs markkanter, i forpløjninger og i områder i marken, hvor der er tyndt plantedække.

Her har et frø af vasselhale haft succes med at etablere sig på en bar plet i en rødsvingelmark

Alt i alt er problemet med vasselhale meget stort og langt fra at være løst. Vi har derfor behov for at finde bedre løsninger fremover, og via vores Frøavl-FORSØG er vi således i gang med at gøre os nogle erfaringer med Reglone i rødsvingel. Også ved DJF på Flakkebjerg og i Landscentrets regi arbejdes der intenst med at finde bedre muligheder og løsninger mod vasselhale.

Vasselhalen

- Er en enårig art, mens alle de dyrkede svingeltyper er flerårige
- Stammer oprindeligt fra Middelhavsområdet
- I Danmark findes den vildtvoksende på tørre skrænter, kalkbakker og sandede overdrev. Fra midten af 1990'erne er den blevet mere og mere udbredt i det dyrkede areal
- Det er påvist, at nogle af frøene kan overleve i mindst tre år, men ca. 85 pct. af frøene mister spireevnen allerede efter et år i jorden begravet i 5-25 cm dybde
- På jordoverfladen mister stort set alle frø spireevnen allerede efter et år
- Undgå "bare pletter" ved etablering af udlæg og brandsår efter afbrænding
- Udlæg i vårsæd giver mindre vasselhaleproblemer end udlæg i vintersæd